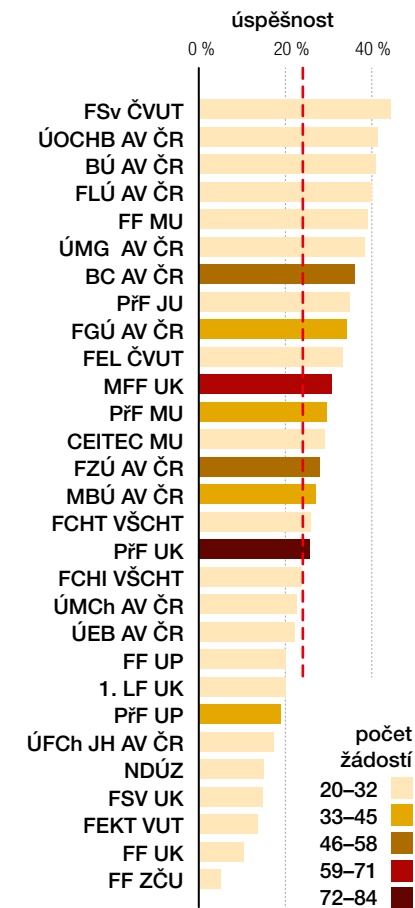

zákulisí

Kdo a jak úspěšně žádá o české granty?

GRANTOVÁ AGENTURA ČR (GAČR) je organizační složkou státu, která rozděluje veřejné prostředky na základní výzkum. V českém akademickém systému představu je hlavní zdroj vědeckých grantů pro malé i velké výzkumné skupiny. Spolek Czexpats in Science propojuje české vědce působící v zahraničí a snaží se vzájemně zpřístupnit informace o vědě v Česku i mimo něj. Czexpats analyzovali data o schválených a neschválených projektech s počátkem

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ INSTITUCE s alespoň dvaceti návrhy Standardních projektů GAČR. Červeně je znázorněna průměrná úspěšnost (24 %) všech 222 institucí s alespoň jedním návrhem Standardního projektu.

řešení v roce 2020, která na svou žádost získali od GAČR. Odborná veřejnost se tak poprvé může seznámit s výsledky soutěží až na úrovni jednotlivých výzkumných organizací, neboť dosud GAČR takto podrobné statistiky nezveřejňovala.

V uplynulém roce agentura hodnotila bezmála 2700 projektů v pěti soutěžích a mezi úspěšné projekty rozdělila 4,68 miliardy Kč. Nejvíce projektů cílilo na standardní granty a na juniorské granty pro vědce do 35 let s maximální dobou řešení tři roky. Podobně jako loni udělila letos GAČR 22 pětiletých grantů EXPRO s dotací až 50 milionů Kč. Soutěžilo se také o bilaterální mezinárodní granty a tzv. Lead Agency projekty, které mezinárodní spolupráci podporují pomocí sítě národních grantových agentur.

O granty se napříč soutěžemi ucházelo 234 českých institucí na úrovni fakult a ústavů AV ČR. Množství podaných návrhů i jejich úspěšnost se mezi institucemi velmi lišily. Nejvíce žádostí do všech soutěží (118) podala Přírodovědecká fakulta UK v Praze, naopak 34 institucí podalo jen jedinou žádost. Mezi těmi, které podaly alespoň dvacet žádostí v hlavní soutěži o standardní granty, byla nejúspěšnější Fakulta stavební ČVUT s úspěšností 44 % (viz graf). Deseti institucím s největším počtem žádostí vévodí co do úspěšnosti Biologické centrum AV ČR v Českých Budějovicích s úspěšností 36 %, které zároveň získalo, spolu s MFF UK, největší počet juniorských grantů (7). Průměrná přiznaná dotace na standardní grant činila 6,7 mil. Kč, na juniorský 6,1 mil. Kč, přičemž za průměrem zůstávaly především projekty ze společenských a humanitních věd. Podrobnější data jsou dostupná na czexpatsinscience.cz/blog-post.

Michal H. Kolář,
VŠCHT Praha a Czexpats in Science
Radim Hladík,
Filosofický ústav AV ČR

Dětská úmrtnost v Africe

ÚMRTNOST DĚTÍ mladších pěti let se v chudých afrických zemích postupně snižuje, přesto je stále vysoká a z evropského pohledu těžko představitelná. Autoři nové studie analyzovali demografická a zdravotnická data z dvaceti subsaharských zemí.

Asi pětina dětí zemřela před svými pátými narozeninami. Při vysoké porodnosti to znamená, že se smrtí svého dítěte má zkušenost velká část tamních žen. Alespoň jedno dítě mladší pěti let ztratila v naprosté většině zkoumaných zemí více než polovina matek, kterým bylo v době sběru dat 45 až 49 let. V Beninu, Burkině Faso, Malawi, Mali, Nigeru a Senegalu mají takovou zkušenost tři čtvrtiny matek uvedeného věku. -0v-

Smith-Greenaway E., Trinitapoli J.: PNAS, DOI: 10.1073/pnas.1907343117

Výzva pro moderní kutily

VE DNECH 13. a 14. června se v Průmyslovém paláci na pražském Výstavišti uskuteční třetí ročník festivalu Maker Faire Prague, na kterém se setkávají „garážoví vědci a inženýři“ všeho druhu. Pokud si doma stavíte roboty, originálně experimentujete s 3D tiskárnou, vymýšlíte edukativní hry a pokusy, stavíte astronomické dalekohledy nebo třeba bioreaktory, přijďte se pochlubit a vyměnit si zkušenosti s dalšími nadšenci.

Na festivalových stránkách prague.makerfaire.com je otevřena výzva, do které se může přihlásit každý, kdo vymýšlí či vyrábí něco zajímavého. Nekomerční projekty získají možnost vystavovat zdarma, organizátoři pro účast vyberou 250 nejlepších. -0v-

Albatrosi hledají pytláky

NE, v titulku není chyba, podmět si s předem neprohodil místo. Vědci z francouzského Centra pro biologická studia, společného pracoviště CNRS a univerzity v La Rochelle, využili toho, že albatrosi létají na velké vzdálenosti a vidina snadné kořisti je přitahuje k rybářským lodím. Vybavili proto 170 albatrosů miniaturním zařízením, které přijímá signál systémů Argos a GPS. Kromě toho registruje radary ve svém okolí.

Díky albatrosům lze odhalit radary, jejichž GPS souřadnice nekorespondují s žadným záznamem v systému automatické identifikace (AIS), který by měly mít zapnutý všechna plavidla. Lodi bez aktivního AIS tedy s velkou pravděpodobností provozují

„Šokovalo mne, že podezřelé citační zvyklosti trvají desítky let a autoři na ně neskutečně často přistupují.“

JONATHAN WREN, editor časopisu *Bioinformatics*, o praktikách bioinformatika Kuo-Chen Choua, který v pozici editora a recenzenta dvou časopisů nutil autory citovat jeho práce, vymýšlel si recenzenty, jejichž jménem články ovlivňoval, a používal další neetické praktiky. (Van Noorden R.: *Nature*, DOI: 10.1038/d41586-020-00335-7)

54 000 000 \$

JIHOAFRICKÝ RADIOTELESKOP
MeerKAT získá dalších dvacet antén.

Snímek SARA O

RADIOTELESKOP MeerKAT, který byl v roce 2018 uveden do provozu v jihoafrické polopouštní oblasti Karu, se dočká výrazného vylepšení. Zatím sestává z 64 antén, každá má průměr 13,5 metru. Do roku 2022 by se měl rozšířit o dvacet nových antén, tentokrát o průměru 15 metrů. Informuje o tom časopis *Science*. Nové antény budou stát 54 milionů dolarů, které rovným dílem poskytnou vláda Jihoafrické republiky a německá Společnost Maxe Plancka. MeerKAT na sebe upoutal pozornost loni v září, kdy v centru

Mléčné dráhy odhalil dvě obří bubliny plynu vysílající intenzivní rádiové záření – důsledek zatím poněkud záhadné exploze z doby před několika miliony let (*Nature*, DOI: 10.1038/s41586-019-1532-5). Radioteleskop se později stane součástí systému SKA (Square Kilometre Array), největšího radioteleskopu světa. Jak jeho název napovídá, antény budou mít dohromady plochu jednoho čtverečního kilometru. Rozmístěny budou v Africe a v Austrálii. Jeho výstavba má začít už příští rok. -0v-

ALBATROSI
odhalují lodi bez aktivního systému automatické identifikace.

Snímek C. Matheron, TAAF

ilegální rybolov, případně jinou nekalou činnost. Albatrosi monitorují vody jižní části Indického oceánu o rozloze 47 milionů km². První výsledky ukazují, že v mezinárodních vodách nemá systém AIS zapnutý více než třetina lodí. -0v-

Weimerskirch H. et al.: PNAS, DOI: 10.1073/pnas.1915499117

Spin-off Univerzity Karlovy bude vyvíjet hry

DCEŘINÁ SPOLEČNOST Univerzity Karlovy Charles University Innovations Prague, jejímž úkolem je přenášet poznatky získané na univerzitě do praxe, založila akademický spin-off Charles Games. Úkolem nové firmy bude vývoj a prodej výukových počítačových her, zároveň bude sloužit jako inkubátor pro experimentální práce talentovaných studentů.

Personální základ Charles Games tvoří mezioborová pracovní skupina složená ze zástupců Filozofické fakulty a Matematicko-fyzikální fakulty UK, která už mimo jiné ve spolupráci s historiky z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR vytvořila hru *Attentat 1942*. Ta získala řadu ocenění i na mezinárodní scéně, v současnosti autoři dokončují její pokračování *Svoboda 1945*. -0v-